

Phonological Inventory of Shughni Language

فهرست صوتها در زبان شغنی

Vowels

حروف صدادار

Short کوتاه	a	i	u				
Long دراز / کشیده	ā	ī	ū	e	ê	o	û

Consonants

حروف بیصدا

		Bilabial	Labio-Dental	Dental	Alveolar	Post-Alveolar	Palatal	Velar	Uvular
Stop	Voiced	b			d			g	
	Voiceless	p			t			k	q
Fricative	Voiced		v	ð	z	ʒ		ʝ	ɣ
	Voiceless		f	θ	s	ʃ		x	x
Affricate	Voiced				ʒ	j			
	Voiceless				c	č			
Approximant					l		y	w	
Nasal		m			n				
Trill					r				*(h)

زبان شغنی را در خارج از افغانستان چگونه باید آموخت؟

نوشته: پوهیالی علی بیک سالک

۱۵ جولای ۲۰۲۰

فرزندان شغنی های مقیم کشور های خارج از دیار شان چگونه میتوانند به خواندن و نوشتن زبان مادری شان دست یابند؟

روی این موضوع میخواهم دو گزینه ذیل را برای علاقمندان زبان مادری در خارج از افغانستان پیشنهاد نمایم:

1. اگر والدین اطفال و نوجوانان خواسته باشند که فرزندان شان به زبان مادری شان بنویسند و حرف بزنند، راه اولی این است که والدین کتاب های چاپ شده فعلی به زبان شغنانی را از وطن بخواهند و بعد به سیستم دلخواه شان یا به شکل جمعی و یا هم انفرادی به کودکان خویش تدریس نمایند. این راه معمولیست که در افغانستان کنون مروج است و از الفبای دری، که بسا واژه های عربی دارد، و هم چنان از تعدادی حرفهایی از الفبای زبان پشتو به عاریت گرفته شده، استفاده میدارند.

2. راه پیشنهادی من این است، که جوانان و نوجوانان شغنانی که در خارج از کشور زندگی میکنند و به الفبای زبان شغنانی مروج در افغانستان بلدیت ندارند و یاد گرفتن برای شان مشکل تمام میشود، اینچنین اطفال میتوانند، زبان مادری شان "زبان شغنانی" را با ساده ترین وجه یعنی با استفاده از الفبای لاتینی بصورت سلیس و روان بیاموزند.

همه میدانیم که اطفال ما بیشترین شان یعنی بیشتر از ۹۰ فیصد شان زبان معاوره وی یا زبان گفتاری را در خانه و از خویش و اقارب خود می آموزند و حرف میزنند، ولی پرابلم اساسی شان در نوشتن و ساده خواندن نوشته ی شان است.

چنانچه میدانیم که زبان گفتاری پدیده ایست که از گذشته ها سینه به سینه از نیاکان و اجداد ما بحیث یکی از ارکان مهم و میراث پر ارزش فرهنگی به ما انتقال یافته است، که با بعضی تفاوت های ناچیز محیطی به نسل های بعدی هم انتقال خواهد یافت. ولی مسلمان در کشورهای خارجی اطفال ما بیشتر تحت تأثیر زبانها و فرهنگ خارجی قرار گرفته و زبان شغنانی را با همان سچه گی و پاکیزگی واژه هایش استعمال کرده نمیتوانند و به همین منوال در طول زمان "آینده های دور تر" بیم آن میرود که نسلهای آینده های دور و نزدیک ما- زبان شیرین نیاکان شان را که مبین فرهنگ و یکی از اجزای مهم هویت ما و قدمای ماست، از دست بدهند.

باید گفت الفبای زبان لاتین یگانه الفبایی است که به تمام اصوات و آوای زبان شغنانی به صورت درست و لا تغییر جواب میدهد. هم چنان با نوشتن و خواندن و ترویج الفبای لاتین حد اقل زبان شغنانی تا آینده های دور تر برای این دور افتادگان تا اندازه یی تضمین میگردد.

بدون شک بیشترین حروف الفبای لاتینی در زبان انگلیسی یا برعکس آن شامل است که همه ما و شما آن را میدانیم و اطفال ما و شما کاملن به آن دسترسی دارند. فقط تمام پرابلم

نوجوانان ما یادگرفتین چند حرف از لاتین است که همچنان حروف با صداهای گونه گون زبان شغنی ما از لحاظ صوتی در مطابقت بوده و هماهنگی کامل دارد.

اینک میخوایم در قدم نخست جدول الفبای لاتینی را یکجا با الفبای زبان شغنی حضور همه ی دوستان به دست نشر بسپارم. و فکر میکنم که یگانه الترناتیف مثبت و راه حل خواندن و نوشتن اطفال مادرخارج ازکشور و اگر عده یی از دوستان ما قهر نشوند حتا در داخل افغانستان نیز می باشد.

Phonological Inventory of Shughni Language

فهرست صوتها در زبان شغنی

Vowels

حروف صدادار

Short کوتاه	a	i	u				
Long دراز / کشیده	ā	ī	ū	e	ê	o	û

Consonants

حروف بیصدا

		Bilabial	Labio-Dental	Dental	Alveolar	Post-Alveolar	Palatal	Velar	Uvular
Stop	Voiced	b			d			g	
	Voiceless	p			t			k	q
Fricative	Voiced		v	ð	z	ʒ		ɣ̞	ɣ
	Voiceless		f	θ	s	ʃ		χ	x
Affricate	Voiced				ʒ	j			
	Voiceless				c	č			
Approximant					l		y	w	
Nasal		m			n				
Trill					r				*(h)

20

Capital	Small	Perso-Arabic	Examples	Examples
A	a	ا	abêxtow, xaḡ, ma	آبهنتاو، خن، مه
Ā	ā	ه	āni, nān, fanā	نه، فنه
I	i	ا، ع	insûn, sit, wi	انسون، سبت، وے
Ī	ī	ي	mīd, xīn,	مید، بنین
U	u		umeḡ, bun, mu	امبو، بن، مو
Ū	ū	و	būn, xūn,	بون، خون
E	e	پ	ben, cem,	بن، خم
Ê	ê	ه، ع	γêv, têt,	عفت، شہر
O	o	ا، آ	odam, boy, sado	آدم، باغ، صدا
Ū	û	و	nûm, xûm, nimû	نوم، خوم، نیمو
W	w	و	wūvd, niwêzdow, now	ووقد، نوہزد او، نو
Y	y	ي	yuγ, piyoz, noy	یغ، پیاز، نای
B	b	ب	boy	باغ
P	p	پ	puc	پنچ
V	v	ف	virod	قرار
F	f	ف	fukaθ	فلٹ
D	d	د	daroz	دراز
T	t	ت/ط	tama, tayorā	تمہ، تیارہ
Δ	δ	ذ	δar	ذر
Θ	θ	ث	θīr	شیر
Z	z	ز، ذ، ظ، ض	zimāḡ, zakkot, zohiri, zobit	زمہڈ، زکات، ظاہرے، ضابطہ
S	s	س، ث، ص	sol, mīros, sad.	سال، میراث، صد

9

З	з	ز	zīngak, rēz,	حُنگاک، ریز
C	c	ش	cem, ěac	حیم، بنج
Ž	ž	ژ	žir	ژیر
Š	š	ش	šand	شند
J	j	ج	jiwûn	جون
Č	č	چ	čid	چید
G	g	گ	gārm	گرم
K	k	ک	kor	کار
Г	γ	غ	gûŷ	گوہی
X	x	خ	xir	خبیر
Ŷ	ŷ	ی	ŷinik	بینک
Ǧ	ǧ	ج	ǧoj	بنج
Q	q	ق	qastin	قستین
M	m	م	mardum	مردم
N	n	ن	nir	نیر
L	l	ل	lap	لپ
R	r	ر	reĥ	رہخ
(H)	(h)	ح، ه	halq	حلق

ḫac brazum : بفتح برهزم

mař waḫḫ irt : من واصل خیرت

mu yi ya řinik nimū čuud. : موی به رنگ نمود:

yu řiḡa wiḡič razi nixuḫt : یوغده و دنج رهنز رنجیت:

vaz pi zingak sifad. : فز به جنگ سفید:

fukaḫ ḫoyam : فکفت منبا:کم:

bad nivišam : بعد نوشتیم:

با حرمت بی پایان!